

Onderwerp: **Participatie in Barneveld**

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

Vaststellen van de volgende aanbevelingen uit de notitie Participatie in Barneveld, waarbij de aanbevelingen 1 t/m 5, 7 en 8 gericht zijn aan het college, 6 aan de raad en 5d, 7 en 8 mede aan de raad.

1. Stimuleer participatie zoveel mogelijk vanuit de gemeente en faciliteer initiatieven vanuit de samenleving.
2. Kies bij initiatieven die zich daarvoor lenen voor co-creatie volgens niveau 4 van de participatieladder.
3. Benoem de aanpak van aardgasvrij wonen als pilot voor daadwerkelijke vormgeving van participatie op niveau 4 van de participatieladder: co-creatie.
4. Verbreed de Inspraakverordening tot Participatieverordening.
5. Naar aanleiding van het onderzoek Participatie in Barneveld:
 - a. Ga planmatiger aan het werk met participatie. Maak aan het begin van een traject keuzes over de aanpak en richt formats voor startnotities en projectvoorstellen hierop in.
 - b. Zorg voor betere aansluiting van de hele organisatie op participatieprocessen; maak vaart met de pilot gebiedsregisseur en pas deze figuur zo spoedig mogelijk gemeentebreed toe.
 - c. Houd rekening met de factor tijd bij het ontwerp van een participatieproces.
 - d. Tijdens het participatieproces staan ambtenaren op de voorgrond; wethouders en raadsleden blijven op de achtergrond.
 - e. Maak de rol van de wijkplatforms in participatieprocessen duidelijk.
 - f. Experimenteer met participeren in initiatieven van inwoners.
 - g. Blijf investeren in zorgvuldige communicatie; vertaal dit in praktische vuistregels voor communicatie.
 - h. Reageer vlot en geef duidelijkheid over wat wel en niet kan. Maak ook voorafgaand en tijdens het proces steeds duidelijk wat wel en niet kan.
6. Aanbevelingen over participatie bij de raad:
 - a. Bied meer ruimte voor inspraak en meespraak; bied ruimte voor afzonderlijke, informele gesprekken buiten de commissievergadering.
 - b. Bied als fractie ruimte om ideeën van inwoners in te brengen als motie. Organiseer als raad een ideeënmarkt.
 - c. Inwoners kunnen themabijeenkomsten organiseren om de raad van informatie/kennis te voorzien op een bepaald thema.
 - d. Maak als raad ook gebruik van het burgerpanel.
 - e. Maak als raad vaker gebruik van een schouw of werkbezoek.
7. Pas in participatietrajecten de uitgangspunten van "gefaseerde besluitvorming" toe.
8. College en raad verantwoorden zich over de daadwerkelijke invulling en ontwikkeling van participatie en evalueren dit in elk geval aan het eind van een bestuursperiode. Het college wordt tevens gevraagd de raad in oktober 2020 te informeren over de stand van zaken van de uitvoering van deze aanbevelingen.

1. Inleiding

De aanleiding tot deze notitie is tweeledig:

(a) Na de verkiezingen in maart 2018 was er de politieke en bestuurlijke wens om de participatie van inwoners, bedrijven en organisaties in de beleidsvorming en besluitvorming te versterken en om afspraken te maken over het ambitieniveau daarvan. Ook bleek er behoefte aan afspraken over de rolverdeling tussen raad, college en organisatie.

(b) Een andere aanleiding was de uitwerking van aanbevelingen van de rekenkamercommissie over de kwaliteit van raadsvoorstellen en de werkwijze van de raad. Een van de aanbevelingen in dit rapport van eind 2016 was om bij gefaseerde besluitvorming vooraf duidelijk te maken hoe het besluitvormingstraject is ingericht. Daarbij kwam het thema participatie nadrukkelijk aan de orde.

Om beide aanleidingen in samenhang met elkaar op te pakken, heeft het presidium in april 2018 de raads werkgroep Participatie ingesteld. Deze notitie 'Participatie in Barneveld' is het resultaat.

Aanpak

De werkgroepleden hebben een aantal discussies gevoerd over de ambitie die we als gemeente zouden moeten hebben wat betreft participatie. Daarnaast hebben de leden bezoeken gebracht aan participatieprojecten in andere gemeenten om leerervaringen op te doen. Verder heeft de werkgroep onderzoek laten doen naar de praktijk van participatie in de gemeente Barneveld zelf: wat doen we allemaal al op het gebied van participatie en wat kan er beter.

De bevindingen en aanbevelingen die hieruit voortkomen, zijn opgenomen in deze notitie, na een korte inleiding over participatie en een inventarisatie van wat de gemeente Barneveld al heeft aan participatiebeleid.

2. Door de raad gestelde kaders

- Strategische visie
- Nota communicatiebeleid
- Communicatieplan gemeenteraad
- Inspraakverordening
- Verordening Burgerinitiatief

3. Effect

a) Meetbaar effect:

Het effect van participatie is moeilijk meetbaar. De effecten vertalen zich vooral in maatschappelijke effecten, zie onder. Overigens kunnen de in de notitie bepleite participatieplannen en –paragrafen ook meer inzicht bieden in de effecten van participatie.

b) Maatschappelijk effect:

Versterking van participatie beoogt versterking van het draagvlak voor besluitvorming en versterking van het vertrouwen in overheid en democratie. Tevens draagt het bij aan het gevoel van tevredenheid, omdat mensen meer invloed hebben op hun leefomgeving.

4. Argumenten

De begrippen burgerparticipatie en overheidsparticipatie hebben de laatste jaren veel aandacht gekregen, ook in de gemeente Barneveld. Vooral bij onderwerpen die de directe leefomgeving van burgers raken, vinden we het vanzelfsprekend dat die burgers nauw betrokken worden bij plannen daarover. In de Omgevingswet is dit ook een belangrijk uitgangspunt en dit heeft heel veel invloed op andere onderdelen van overheidsbeleid. (Groepen) inwoners en organisaties nemen ook steeds vaker zelf het initiatief om plannen voor te leggen aan de gemeente, bijvoorbeeld door een dorpsplan op te stellen. Dan is het van belang dat de gemeente hier actief in participeert en het proces ondersteunt en faciliteert. En ook duidelijkheid geeft over het perspectief en de voortgang. Op dat punt waren er de laatste tijd wat kritische signalen, die voor de werkgroep mede aanleiding waren om een onderzoek te laten doen naar wat er allemaal al gebeurt in de gemeente op het gebied van participatie, wat er goed gaat en wat er beter kan.

De conclusies uit het onderzoek bevestigden globaal het beeld van de leden van de werkgroep: in Barneveld is participatie redelijk vanzelfsprekend, zowel voor de gemeente als voor de inwoners, maar de aanpak zou planmatiger moeten en er zijn meer waarborgen nodig voor een goede organisatorische inbedding.

In de bijgevoegde notitie doet de werkgroep diverse aanbevelingen met het oog op een betere planmatige en organisatorische inbedding van participatie in de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijk beleid. Ook doet de werkgroep aanbevelingen met betrekking tot participatie in de voorbereiding van de besluitvorming door de raad zelf. De kern van de notitie is dat overheid en inwoners zich meer samen verantwoordelijk weten voor beleid en uitvoering. De werkgroep vindt het daarbij belangrijk dat de gemeente daadwerkelijk ruimte biedt voor initiatieven uit de samenleving, zoals dorpsplannen, en ook voor het daadwerkelijk zelf organiseren van zaken, via bijvoorbeeld Right to challenge. Dit sluit ook aan bij het uitgangspunt zelf-samen-gemeente.

5. Kanttekeningen en/of alternatieve scenario's

Uitgangspunt is dat de raad verantwoordelijk blijft voor de algemene belangenafweging via kaderstelling en verdeling van middelen, vanuit de rol van de overheid als hoeder van het algemeen belang. De werkgroep is van mening dat dit beperkingen stelt aan het overdragen of overlaten van verantwoordelijkheden aan inwoners en instanties. Over de mate waarin kunnen de meningen verschillen. De werkgroep heeft geprobeerd zoveel mogelijk ruimte voor participatie in de overheidsbesluitvorming te bieden, zonder wezenlijk afbreuk te doen aan de uiteindelijke belangenafweging door de gemeenteraad. Zie bijvoorbeeld de aanbeveling over participatie op niveau 4 van de participatieladder: co-creatie ofwel samen plannen maken en samen plannen uitvoeren.

In het verlengde van de discussie over participatie wordt ook een maatschappelijke discussie gevoerd over de legitimiteit van ons democratische besluitvormingssysteem. Daarbij worden ook allerlei oplossingen en experimenten bedacht. De werkgroep vindt die discussie te ver gaan voor deze notitie over participatie. In de notitie staan dan ook geen voorstellen van die strekking, zoals het beschikbaar stellen van raadszetels die via loting worden ingevuld. Maar ook de invoering van het referendum komt u niet tegen in deze notitie. Een andere kanttekening betreft de rol van grote maatschappelijke actoren, zoals het bedrijfsleven en belangengroepen. Dat kan positief worden geduid: overheid en maatschappelijke actoren realiseren zich steeds meer dat een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke vraagstukken de meeste kans op succes biedt. Maar het is ook als risico te kwalificeren: de overheid is steeds meer afhankelijk van het bedrijfsleven en belangengroepen. Ook dit is een aandachtspunt bij het vormgeven van participatieprocessen.

6. Uitvoering

Planning:

De werkgroep vindt het van belang en ook realistisch dat de aanbevelingen zo spoedig mogelijk worden uitgevoerd. In veel gevallen sluiten die trouwens aan bij ontwikkelingen die al gaande zijn in de organisatie. Wij gaan er vanuit dat aanbeveling 3 direct kan worden verwerkt in het plan van aanpak Warmtevisie en dat met betrekking tot aanbeveling 4 begin 2020 een voorstel kan worden ingediend. De aanstelling van gebiedsregisseurs kan niet snel genoeg! Wat betreft de totale stand van zaken van de aanbevelingen ziet de raad een tussenrapportage in oktober 2020 en aan het eind van iedere bestuursperiode een rapportage tegemoet.

Voor wat betreft de aanbevelingen aan de raad is een belangrijke rol weggelegd voor de agendacommissie. Aanbeveling 6a, verruiming van de inspraak, kan wat ons betreft vanaf de eerstvolgende vergadercyclus worden toegepast.

De ideeënmarkt kan in april 2020 plaats vinden.

Communicatie:

Geen participatie zonder communicatie. De aanbevelingen in dit voorstel en de notitie onderstrepen het belang van zorgvuldige en regelmatige communicatie. De mogelijkheden voor participatie moeten voortdurend actief onder de aandacht worden gebracht.

Evaluatie/controle:

Zie aanbeveling 8: College en raad verantwoorden zich over de daadwerkelijke invulling en ontwikkeling van participatie en evalueren dit in elk geval aan het eind van een bestuursperiode.

Voor het kunnen volgen dan de uitvoering van de aanbevelingen in dit voorstel is een rapportage over de stand van zaken voor de zomer 2020 gewenst.

7. Financiële gevolgen

Participatie kan extra geld kosten, vooral in de vorm van ambtelijke capaciteit. Dat betaalt zich echter terug in het vervolgtraject, door verbetering van de kwaliteit en versterking van het draagvlak. Dit voorstel heeft op zichzelf geen financiële consequenties.

De raads werkgroep Participatie,
Leendert de Knecht, voorzitter
Peter Spruijt
Hilhardt Brul
Arjan Westerneng
Jan-Willem van den Born
Harry Klein Obbink

Iede Bakker, secretaris
Janneke Hooijer, adviseur

Bijlagen:

1. Notitie Participatie in Barneveld
2. Rapport "Participatie in Barneveld, een onderzoek naar vier trajecten"